

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Ivris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

2 de Rebus Ecclesiasticis, & primum de fide Catholica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

12 rnuus erat. *I. si in aliquam 7. de off. procons. lib. 1. p. 16. ¶ Por-*
ro ¶ in ecclesia reparanda vel retarcienda distinguendum est. In-
terdam enim ecclesie habent quandam portionem ædificatio-
nis causa destinata, & tunc illa pars proculdubio huic oneri ser-
uire debet. Olim episcopus tertiam partem singularum benefi-
ciorum accipiebat, vt facta tecta conseruaret ædificia: quod si ei
parti cessisset, qui eam accipiebat, onus iubilat. can. prescis, &
can. vno. 10. quest. 3. can. decernimus, 10. quest. 1. Erat autem pars
illa tertia præter aliam, quæ episcopo debebatur iure episcopi.
glosan dicit. cap. prescis, & vno. Quatuor quippe partes iure anti-
quo fiebant de redditibus, & oblationibus ecclesiarum: vna cleri-
cis dabatur ministeria obeuntibus sacra: alia pauperibus: tertia
fabricæ: quarta episcopali iuri. can. quatuor. & can. de redditibus,
12. quest. 2. cum similibus. ibi nota. Quod si hæc tertia pars fabri-
cæ destinata non sufficiat reparationi, æquum est, qui fructus per-
cipiunt contribuere pro rata & parte, quam percipiunt, cap. 1. &
cap. de his, de eccles. adific. can. si monachus, 16. quest. 1. videlicet ex
sententia prælati seu episcopi proprii, cui standum est. can. fin. de
his que sunt a prælat. sine consens. capit. Quemadmodum & vsus-
fructuarius ad facta tecta tenetur rerum quibus fruitur. l. usufru-
ctus legato. & l. hæc tenus, de usufructu. in p. l. eum ad quem. C. de
usufructu. Si tamen aliqua sit alia consuetudo parrochorum, qua
de suo id faciunt, erit obseruanda. ca. quicunque. & ca. hoc dicimus,
16. quest. 7. argum. cap. ad Apostolica, de simon. §. pro consuetudinibus,
de sanctissim. episc. & §. ad hoc scimus, de eccl. iur. coll. 9. l. priuile-
gia, & l. ad instructiones, C. de sacrosanct. eccles. Quod & tradit H. i-
ntient. in summa. i. de eccles. adific. in princip. Interest enim illo-
rum, ædes restitui, vbi conuenire possunt, & sacrosancta mysteria
Dei accipere & audire: imo maxime ad id tunc cogendi sunt, cum
decimæ exigæ sunt, vel male solunt. Sapientque impendit de suo,
cum laborem suum contribuit ecclesiastica præposita persona:
quia suis stipendiis nemo teneatur militare. Et dignus saltem ali-
mentis sit, e. cum secus dum apostolum, de præbend. qui spiritalia
& a. vna cum periculis, suæ salutis, si male se gerat, dispensat.

13 ¶ Templicum ¶ immunitates plures fuerunt, partim com-
 mu. es cum rebus aliis ecclesiasticis, de quibus infra: partim pro-
 priæ, velati ne in ecclesiis fiat tumultus, conuenticula, & quæ
 turbare possunt diuini officium, c. 1. & §. 1. de imm. eccles. in 6.
 l. conuenticula, de episc. & cleric. iudicia ne exerceantur, d. l.
 cap. 2. §. 1. de imm. eccles. in 6. ca. 1. eod. ap. Greg. 6. de causis sangui-
 nis, eod. quamuis antiquis religionis esset, non auspiciati conuulsa,
 nec haberi senatum, nisi in inaugurato loco, in sano seu luce.
 Seruus sepe in 8. Æneid. Virgil. Vnde ne id in templo Vestæ fie-
 ret, illud non erat consecratum. Nemo olim quoque sepeheba-
 tur in ecclesia martyrum, l. 2. C. de sacrosanct. eccles. exceptis in ca.
 nullus. 13. quest. 2. Eratque ius alyi c. 6. & 10. de imm. eccles.
 ritu. de iis qui ad eccles. confug. C. est titu. de sacrileg. in ecclesia, vt
 alibi etiam latius docuit in criminib. sacrileg. & de alyo 5. Singula-
 re illud autem, ecclesiam non consecratam, in qua tamen diuina
 peraguntur officia, iisdem immunitatibus potiri, c. ecclesie, cap. 8.
 de imm. eccles. habetur quippe ratio cultus diuini, qui ibi Deo

14 exhibetur, non murorum aut parietum ¶ Quamobrem ¶ & quia
 in ecclesiis sacrificia, & dona offeruntur Deo, & preces: ibi alta-
 ria etiam sunt, in quibus & oblatio facta est ab antiquis patribus.
 Genes. 8. 12. Exod. 17. & melius, & ratio, in c. 20. & 29. & Leuit. 6.
 Iosue 8. 3. Reg. 7. & 1 Machab. 4. Et prouide sacrificabatur alta-
 re & consecrabatur, d. 2. cap. vt nunc quoque in ecclesiis con-
 secrabatur, ut de consecr. eccles. vel altar. Nec licet missas celebrare,
 præterquam in altari seu loco consecrato, nisi maxime eger ne-
 cessitas, ca. si quis non alii. & ca. missarum, de consecr. dist. 1. &
 nunc nobis & sacr. ficium & altare, vt ait D. Paulus ad Hebra. 13.

15 ¶ At ¶ duplicis generis altare est, mobile, & fixum, glo. in cap. 1. de
 consecrat. eccles. mobile dicitur portatile, quod transferri potest
 a loco in locum, lapis, inquam, quidam, continens in se feramen-
 tum consecrationis, & signum superposito: fixum autem & stabile
 est, quod non mouetur loco. Illud profanum fit amoto sigillo
 consecrationis, d. l. cap. 1. de consecr. eccles. hæc autem, cadentibus
 lapidibus, vel horum aliquo, contiguo consecrationis loco: vel
 si motum est sigillum, vel si tota mensa amoueatur, licet ibi foramen
 consecrationis non sit: quia dum altare est firmum totum,
 non solatubula vel alia pars, consecratur, vt notat Panermitan.
 in cap. 1. de consecrat. eccles. vel altar. glo. in can. si motum, in verbo
 altare, de consecr. dist. 1. Ideo si tabula, cui pontificalis bene-
 dictio adhibetur, enormiter fracta vel amota sit, debet iterum
 consecrari, vt possit ibi offerri: cap. quod in dubiis, & ca. l. quicquid, de

consecr. eccles. 1. Machab. 4. Et sacri Christiatis in ecclesia & benedi-
 cto adhiberi, ca. altaria, 2. de consecr. dist. 1. martyrum que sa-
 cra lipiana, can. placuit, eod. ¶ Adificatis ¶ & de talis ecclesiis, ea-
 rum sit dedicatio Deo simul per proprios loci episcopos, cap. 1.
 de relig. domibus. Neque interest quo die, dominico aut alio fiat.
 c. 2. de consecr. eccles. At facta dedicatione eximur in perpetuum
 ab omni vsu humanorum & profanorum negotiorum locus, &
 ædificio coherentia. ca. semel, de regul. iur. in 6. can. qui semel. 19.
 quest. 5. ¶ Erat ¶ proprie dedicatio, initiatio ecclesie, id est,
 ecclesie opere consummato, primum ei vsui cui destinata erat,
 accommodatio: vocant Hebraei חנוכה chonucha, Numer. 7.
 & Nhem. cap. 12. quæ Græcis ἐγχευα encenia, sicut & festum
 dedicationis templi vel altaris, vt D. Ioan. cap. 10. quod fit singulis
 annis, annuaria memoria. cap. solemnitates, in 1. & 2. de consecr.
 dist. 1. Mos enim antiquorum patrum agere aliquot diebus, libr. 3.
 Reg. 8. 1. & l. 12. 1. Machab. 4. cap. 1. de consecr. dist. 1. & de-
 iuceps singulis annis semel, in gratiarum actionem. D. Ioan. Eu-
 ang. cap. 4. 10. In altari portatili non est dedicatio festiua: quia v-
 bique deferri potest, & vbique ponitur, potest ibi constituere
 ecclesiam portatilem. ¶ Quemadmodum ¶ legitimus, Nicoph.
 Callist. lib. 7. Histor. eccles. cap. 46. Sazomenus lib. 1. histor. tripart. c.
 9. Constantinum Magum curasse sibi fieri ecclesiam portatilem,
 quæ vbique locum esset, & maxime in bello circum-
 ferri posset: ne, si in solitudine quidæ agens, vbi opus esset, Deum
 colere, & diuina mysteria participare deberet, ade facta careret:
 ad quam, veluc ad tabernaculum, semper præfatus fuere sacerdos
 & diaconi, sine intermissione ministeria diuina iuxta statas
 ecclesie ceremonias obeunt.

De rebus Ecclesiasticis, & primum de fide
catholica. Cap. 2.

Lib. 1. Decretal. tit. 1. Lib. 1. Sext. tit. 1. V. Rationale iuris Pontif.

Lib. 1. Clemen. tit. 1. Lib. 1. C. tit. 1.

- 1 Religionis causa præcipua apud omnes gentes.
- 2 Fides catholica, præcipua res Ecclesie. Ecclesia columna & fir-
mamentum veritatis.
- 3 Fides quid sit.
- 4 Fides duplex, vna qua est ex scientia: Altera vero, qua ex opi-
nione.
- 5 Apostata quis dicitur.
- 6 De fide catholica publice disputare prohibitum.
Fidei Christi testimonium Galeni ibid.
- 7 In religione pertractanda, duo sunt speces personarum.
Catechumeni sacrosanctis Eucharistie mysteriis non intererant.
- 8 Diaconus qualis esse oportet ex D. Paulo.
- 9 Templi tres partes apud Iudæos.
- 10 Templum Cereris non ingrediebantur non initiati.
- 11 Religionis causas noluit aperio sero cognoscere Augustinus.

Apud Ethnicos, ¶ omnesque pariter gentes religionis causa
 præcipua visa est: veluti vita nostra ea constante, vt ait Pli-
 nius lib. 14. c. 19. cum ea sit fundamētum homar & societatis. Ci-
 cero, 1. de nat. Deor. vnde qua diximus lib. 39. Syntax. art. mira. c. 30.
 & Lactant. de ira Dei, c. 12. Tantaque curatus Romanis, vt nul-
 lus actus absque augurio vel pontificum, vel sine verum senten-
 tia fieret, decemque iuuenes filii principum Etruræ singulis
 annis mitterentur ad descendam rerum sacrarum peritiam. Valer.
 Maxim. lib. 1. cap. 1. Fuit & aliorum populorum locutudo circa
 suas superstitiones diligentissima. Verum de his non referam plu-
 ra, quia salutarum religionum etiam non eclatara indigna est, quæ
 ore Christiano profertur. Sed de vera agam relig. oue. ¶ Est ¶ fi-
 daque præcipua res in ecclesia, fides catholica, vnitatis scilicet fidei,
 cum ecclesia quippe sentiendum est catholico, nec ab ea disce-
 dendu, ne fiant schismata. e. quis nec sciat, 11. dist. Cypria. lib. 4. epist. 8.
 epi. ante eum Callistus, 1. 2. dist. can. non decet, & Iulius qui Athanasium
 restituit, c. nolite errare, 11. dist. Cuius causa & episcopi maioribus
 se submittere debent. D. Ambrosius in ca. 4. ad Ephes. D. Augustinus
 contra Donatist. lib. 2. c. 3. & Leo Magnus ad Athanasium episc. Theophyl.
 epist. 82. c. 5. Per hanc Basilus Mag. us lib. de sp. s. Sancto. impu-
 gnat Eunoianos. Ad hunc interpretationem se refert D. Chry-
 lost. ad Corin. 1. 5. Hæc columna & firmamentum veritatis, ec-
 clesia, 2. ad Timoth. c. 3. Nec credendum, inquit D. Augustinus in euangelio,
 nisi ad hoc ecclesie auctoritas me compelleret. Augustinus ad Paulum. Fi-
 dei acceptio: ne alibi pertractauimus 12. c. 1. opus non sit petere,
 diximus li. 39. iur. c. 1. 3. vide & Host. in summa. de summa tri. & fide
 cath.

Cath. Hic autē fides accipitur, pro iis quæ oportet Christianū credere ad consequendam æternam salutem & vitam, prout continetur in symbolo apostolico & Niceno, quod habetur in c. canonibus, 15. dist. & lib. 1. Histo. tripart. cap. 8. ¶ Fides ¶ itaque est, credere quæ sentit ecclesia apostolica & catholica, vt vnū Deū in trinitate personarum, l. 1. 2. ¶ *l. nos reddentes. de summ. trin. c. 1. eod. tit. ap. Grego.* & reliqua quæ in articulis fidei continentur, vt in *l. nos reddentes. de summ. trin.* & quatuor conciliis generalibus, Niceno, Constantinopolitano, Ephesino, Chalcedonensi, l. 3. ¶ *l. nos reddentes. 4. § suscipimus, de summ. trin. c. 1. quicunq; 8. de her. C. nouella. 103. Ea, inquit Honor. & Theodo. in l. de religio. lib. 16. C. Theodo. 11. 8. que circa catholicam fidem, vel ordinauit antiquitas, vel parentum nostrorum auctoritas religiose constituit, vel seruitas nostra roborauit, nouella superstitione remota, integra & inuiolata custodiri precipimus. Fides, inquit Clemens Alexandrin. 4. lib. 2. format est duplex: vna quidem, que est ex scientia: altera vero, que ex opinione. Prima suppeditat ex diuinis scripturis, quæ sunt sacræ literæ, & ex ea quæ a Deo docetur sapientia. Disciplina ergo parere præcepit, quod est Deo credere: & fides Dei potentia, quæ est vis veritatis: vt illud *si habueritis fidem, tanquam granum sinapis, montem transferetis. D. Marc. c. 4.* Et rursum secundum fidem fiat tibi. *D. Lucas. c. 17.* Et mortuus resurgit per fidem eius, qui credit quod a morte esset resurrecturus. *D. Matth. c. 17.* Quæ autem ex opinione fit, demonstratio est & humana, quæ fit ex argumentis rhetoricis vel etiam dialecticis syllogisticis. Qui ab hac catholica fide in parte recedit, dicitur *hereticus*: qui in totum, *Apostata*. Sicut qui non recedit a fide, sed ab vnitate & concordia prælatorum, & ecclesiæ vnus, schismaticus: & qui nunquā recepit, est vel paganus, vel Iudæus. De hereticis & schismaticis, paganis & Iudæis, iam constituto loco criminum læsæ diuinæ maiestatis loquuti sumus, nec repeto. ¶ *Apostata* ¶ porro dicitur, defertor & proditor fidelis, qui omnino a fide catholica, & a Dei veri religionē recessit. *l. 1. § 2. de apostat. lib. 1. C. 1. r.* In quantitas antea per sacramentum baptismi fuit: quamuis & heretici apostatate a fide, cum ab aliquo articulo abeant, dicantur, & ita apostatate nominantur, *l. bi qui sanctam. C. de apostat. quia heretici extortes ab ecclesia sunt, ex nobis enim, inquit D. Iohannes, prodierunt, sed non erant ex nobis. D. Iohannes. 1. epist. c. 2. Et in vno peccans articulo, factus est omnium rous. D. Iacob. c. 2. c. de flet. de regul. iur. pud Greg.* Omnis quippe virtus ab vno vitio patitur detrimentū. *c. dolendum. de penitent. dist. 5.* Ita tanquam heretici, etiam apostatæ & defectores fidelis puniuntur, & feruenter, *l. fin. C. de apostat. ex utriusq; Christianorum priuilegiis, l. 3. C. eod. vt etiam daret huius criminis delatio. & accusatio post mortem rei, in quinquennium, & restantem eius qui huiusmodi est, probato crimine irritum sit. l. 2. C. eod. Publicum hoc crimen, & pena capitalis in eum, qui aliquem ingenuum aut seruum, apostatate a fide eegerit. *l. 4. § 3. C. eod.* Itaque debet hæc fides catholica firma esse, & in dubitata: alioquin dubitans, hereticus censetur. *c. 1. de here. 6. ¶ Et ¶* proinde de ea disputare, publice potissimum, prohibitum est. *l. nemo. 4. de summ. trin. c. maiore d. 24. q. 1. Tertullia. de prescri. hereticor.* Et quamuis discendi causa, inter pios interpretationis erudendæ causa, & ad conuincendos errores dubia mouere, haud omnino sit improbatum: attamē reuocare in dubium, quæ auctoritate principali maiorum decreta sunt, sacrilegium, *l. 2. de crimine sacrileg. & temeritatis plenum.* Non enim transgredi oportet terminos antiquos, quos posuerunt patres nostri. *Proverbio. c. 22. Quod intelligitur etiam de fide. c. transferunt, 24. q. 3.* Meminit istius legis Galenus, *Galen. lib. 2. de differ. pulsuum. celtis ab omni suspitione alienus, dum ait: lex Christianorum & Mosaicorum, non licet de ea disputare: eam enim sine rationibus & demonstrationibus adipiscantur.* Et alibi *Galen. aduersus Archigenem. multo, inquit, prestaret aliquam apponere, si non formam, demonstrationem ad rationem sufficientem sermone de oculo qualitatis, vt ne quis initio statim, quasi in Mosis & Christi scholam impingat, leges audiat, nulla constructas demonstratione, idque vbi minime deceat. Sicut nec disputabant etiam Pythagorei, de his, quæ a Pythagora dicta erant, sed sufficiebat illis, *ait: ipse dixit. Absurdum autem fuerit, vt ait Clemens Alexandrinus lib. 2. st. omat. Pythagora quidem, scilicet, recusatis eorum quærebantur demonstrationibus, illud, ipse dixit, fidem facere arbitrari, & ad ea quæ audierant confirmanda, hanc vocem satis esse ducere: eos autem, qui contemplandi tenentur desiderio, fide digno magistro, soli seruatori Deo fidem non habere, agere edentes eorum quæ dicuntur prebationes ab eo exigere.* Et apud Cicero in sic dicit *Cotta Lucilio, habes Balbe, quid****

Cotta, quid pontifex sentiat, fac nunc ego intelligam quid tu sentias: a te enim philosopho rationem religionis accipere debeo. Maioribus autem nostris, etiam nulla ratione reddita, rationis est credere, refert *Lactant. lib. 2. de origin. error. cap. 7.* D. Paulus, noli verbis contendere: ad nihil enim vtile est, nisi ad subuersionē audientium. *2. ad Tim. 2.* Sicut enim Moysi relictum Iannes & Mambres: ita heretici resistunt veritati: homines corrupti meate, reprobi circa fidem: sed ultra non proficiunt. *Exod. 7. § 2. ad Timoth. 3.* Res fidei sunt, quæ ingenii & rationis nostræ vires superant, vt humana ratione non possint omnino doceri, vt alibi docuimus, sobrie & cum diuino lumine de illis agendum est.

¶ *¶* ¶ non immerito in religione pertractanda sint duæ species personarum consideranda: vna, eorum qui credere debent: alia, eorum quos intelligere excellentius, vt docere possit, oportet. Non enim omnibus res sacræ profananda, nec omnibus omnia vulganda mysteria, cum propter dignitatem eorum, tum etiam propter altissima quædam & adyta, quæ vulgus capere non potest. Sicut dominus noster Iesus Christus ad discipulos, *vobis datum est nosse mysteria Dei: ceteris autem in parabolis. Matth. 13. Luca 8.* Et alibi, *non omnes capiunt verbum istud.* Quædam sunt, quæ alienis a religione tacentur: quædam quæ inter populares etiam Christianos filere debent, ne dum non intelligant, erroris sementem accipiant, *d. l. nemo, de summ. trin. C.* quæ tantum initiatis, factisque adscriptis ordinibus committuntur, vt pote in exercitio mysteriorum erudit. Neque Catechumeni in primo nascens ecclesiæ status, dum gentiles ad eam concurrerant, statim templa ingrediebantur quamdiu discabant, nec intererant sacrosanctis Euchariæ mysteriis. *Loquimur, inquit D. Paulus, 1. ad Corinth. 2. Dei sapientiam in mysterio quæ abscondita est, quam prædestinauit Deus ante secula, quia spiritus sanctus loquitur mysteria. 1. ad Corinth. 14. can. nulli, 1. q. 1.* Quare eum qui mysteria hæc nosse desiderat sanctissimi præceptoris, mundum, & a profano vulgo secretum, & sanctificatum esse oportet. ¶ *Diaconor, inquit D. Paulus, 1. ad Timoth. 3. oportet esse pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura:* Neque danda sunt sancta canibus, neque obedienda margaritæ porcis, ne forte concitent eas pedibus suis, *Matth. c. 7. c. in mandatis, 43. d. similes. c. nolite recedere, 11. q. 3. & canes conuersi ditumpant nos.* In templo Dei apud Iudæos erant tres templi partes: in extrema, populus: in secunda, sacerdotes: in tertia, sancta sanctorum, vbi semel in anno tantum ingrediebatur summus sacerdos, *ad Hebræos cap. 9.* quo loci ceteris albis absconditæ erant res & diuina. Nec esse reuelanda mysteria in proverbis Salomon monet. *Et qui reuelat, inquit, mysteria, & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commiscearis. Proverb. c. 20.* Orpheus ab iis quos initiabat, in primo vestibulo cum terribili auctoritate religionis exegit, ne profanis auribus inuenta ac composita religionis proderentur. *Firmicus Maternus lib. 7. Malbosos. Sabellius in vita Augusti, c. 9.*

¶ Atque ¶ olim iis qui initiati non erant: templum Cereris ingredi nefas erat diebus initiorum, vt docet *Liuius lib. 3. 1.* dum ait, duos iuuenes Acarnanes, tanquam ob infandum scelus interfectos fuisse, quod per dies initiorum, cum initiati non essent, imprudētes religionis, cum cetera turba ingressi fuerant templū Cereris: quæ fuit causa belli inter Philippum Macedonum regem, & Athenienses. *Euripides quoque, Euripid. 8. in Bacchicis, act. 3. de orgiis sic scribit:*

*Pentheus, Τὰ δ' ὄργια δὲ τὴν ἐχρηθῆ σοί:
Dionysius, ἀπὸ τὸ ἀναχρητοῖσιν εὐδρατ βροτῶν.
Pentheus, ἔχει δ' ἀνεῖν τῶσιν θεῶσιν τινα,
ὅς ἐστιν ἀδύτου σ' ἐστὶ δ' ἀεὶ εὐδρατ.*

Et postea idem Dionysius, *διεῖν τίς, ἀμάρτι σορὰ λέγον, ἢν δ' ἔσεν.*

id est,

*Pen. Hac vero Orgia, quam speciem habent tibi,
Dio. Non dicenda sunt, non initiatis Bacchicis.
Pen. Quam autem vilitatem sacrificantiū sermone?
Dio. Non fuit est te id audire, quanquam sit dignum scitis.
Dio. Apud ignarum & rudem de mysteriis loquens, parum videtur sapere.*

Sic a sacrificiis accebant profanos antiqui Ethnici, id est, nondum sacris initiatos, ita *Ouidius 17. Metamorph.*

*Hinc procul Esponidem, procul hinc iubet ire ministros
Et monet arcans oculos remouere profanos.*

Et ut abirent profani, & templo exirent prius in clamabant Sacerdotes: est & apud Silium Italicum lib. 7. *Tam puppe e magna clamore sacerdos Parcite pollutis contingere vincula palmis. Et procul hinc maneo, procul hinc quocumq; profanè.* Meminit & Tertullianus in apologetico, at vero & formulam refert Virgilius, 6. *En.*

.... Proculo procul este profani,
Conclamat vates, sosog, absistite Luco.

¶ Aug. illius ¶ Cæsar, noluit religionis causas aperto foro cognoscere. *Suet. in Aug. c. 95.* Et Athens sacris initiatus, cum postea Romæ pro tribunali de privilegio sacerdotum Cereris cognosceret, & quædam secretiora proponerentur, dimisso consilio & corona circumstantium, solus audiuit discipulantes. Næ, qui sacros ritus & ceremonias, & Theologiam docuit homines, multa etiam naturalium rerum secreta mandauit literis, quæ solis sacerdotibus Scythæ, Armeni commendarunt. Neque enim fas est vili illa inspicere, aut legere, aut docere, quam solis sacerdotibus, & inter sacerdotes dumtaxat, sicut & quod rituales libros reliquit, ex quibus illis primum *Saga* nomen fuit inditum, quod est sacerdos, sacrificulus, pontifex. *Berosin 3.* Sed de mysteriis celandis in religione hæcenus dictum sit, cum in crimine hereseos plura pertractauerimus, dura agimus de cautionibus contra hæreticos. Et quomodo etiam cultus diuinus exercendus sit, & de munere sacerdotum & aliarum personarum ecclesiasticarum, deque ordinibus sacris, suo loco tractatur, dum de personis agimus ecclesiasticis, & de ordinibus & beneficiis potissimum in finitione beneficii, & alibi.

De sacramentis in genere. Cap. 3.

- 1 *Sacramentorum causa, & quid, & quot.*
- 2 *Diuisio & finis singulorum.*
- 3 *Quæ iterantur, & quæ non.*
- 4 *De quo, & a quo conferuntur.*
- 5 *Quibus rebus formam & perfectionem accipiunt sacramenta. Et quæ imprimant Characterem.*

Deus optimus maximusque, ꝑ ꝑm hoc miserum humanum genus suam tutelam singulari redemptionis beneficio suscepit, rude & corporale, voluit electa certa materia illi suam inuisibilem gratiam cõferre, eam rebus certis & statis benedictionibus impemens pro ineffabili sua omnipotentia. Ita sacramentum inuisibilis gratiæ visibile signum, sed vltra signum, quod videtur, habens grauius simul in hærentè, cuius, visibile testatur vt signum, existentia. *vide can. sacrificium de consecrat. dist. 2. c. nulli. q. 1. Tractatur de hac sacramentorum materia, in 4. Magistri sententiarum sacrorum patrum, dist. 1. & seq. Sacramenta, in ecclesia Dei sunt a fide & religione Christiana recepta, a Deo instituta, vt in lege noua euangelica, eaque septem, prout probauimus in sexto lib. Artis mirabilis c. 8. quæ sunt, baptisimus, confirmatio, eucharistia, extrema vñctio, penitentia, matrimonium, sacer ordo, ¶ Sacramentorũ ¶ alia dicuntur necessitatis, alia voluntatis. *cano. remissionem, § sed norandum, i. q. 1. c. vniuers. c. 8. de tran. sicut. ap. Gr. Tractat de necessitate sacramentorum Ugerius, c. 16. de sacrament. vñct. § in institutioni. Theologicis. Necessitatis sunt, quæ Christianus incipere tenetur: voluntatis, quæ Christianus, et si possit, tamen suscipere non cogitur. Necessitatis dicuntur 5, Baptisimus, c. nulla preter, de consec. dist. 4. confirmatio, c. nullus ministrorum, de consecrat. dist. 4. eucharistia, capit. omnis Christianus, de consec. dist. 1. extrema vñctio, c. 1. 2. 6. q. 7. penitentia, c. non potest, de penitent. dist. 1. Voluntatis duo, ordo, c. ubi ista, 7. 4. dist. can. si. §. 2. 2. q. 4. & matrimonium, c. ubi non est, 30. q. 2. c. cum locum, de spons. Omnia tamen sacramenta, quod ad statum vniuersum ecclesiæ pertinet, necessaria sunt, baptisimus, sacramentum intracium: c. nulla preter, § porro, de consecrat. dist. 4. confirmatio ad robur pugnantium, c. vni. § per famulos, de sacra vñcti. & c. spirit. sanctus, de consecrat. dist. 5. eucharistia, ad viaticum saluberrimum ingrediendum, c. qui recedunt, & c. de his, 2. 6. q. 6. penitentia, redeuntiu, c. his qui, 2. 6. q. 7. c. 2. §. 2. de penit. dist. 3. & resipiscendum: extrema vñctio, exuentium ab hoc seculo, c. ab inferis, 2. 6. q. 7. ordo, diuinis deferuentium: matrimonium, generantium. ¶ Horum ¶ 7. onium quædam semel tantum conferuntur, alia iterabilia sunt, quæ nõ iterantur, & nõ nisi semel conferuntur, sunt Baptisimus, c. sacramenta, & c. manus, i. q. 1. tit. ne sancti. Baptis. reuer. lib. 1. c. ut de sacra. non iteram. ap. Gregor. confirmatio, eod. ordo, c. de homine, c. de his, c. dist. non est nobis, de consec. dist. 5. & Cypria, sermone de ablutio pedum, reliqua repeti possunt. *Hofst. in Summ. tit. 1.***

de sacra. non iteram. ¶ Porro ¶ spiritus sanctus ipse est, qui efficacia omnia facit sacramenta: nõ enim autem is qui ea præbet minister, *can. multa, can. ita fiat, cum 4. sequi. i. q. 1. a cuius malitia coinquari nequeunt. c. remissionem, i. q. 1. c. nonne. eodem, vide concilium Tridentin. sectio. 5. de sacrament. c. 12. c. vestra, de cohabit. cler. & mulier. Et ideo quædiu minister malus ab ecclesia suffertur, ab eo sacramenta accipi possunt, *can. multi, can. neque, c. omnia, c. per Esaiam, i. q. 1. c. si. 15. q. fin.* excepto eo quem nosi hæreticum, a quo nec a simoniaci, si indubie noris, nõ debes accipere, *can. vltim. 24. q. 1.* Si tamen ipsi in forma ecclesiæ, hoc est, obseruata forma ecclesiastica, præbuerint, virtute sua sacramenta non priuantur, *can. secundum. 19. dist. c. quod autem, cum trib. sequen. & c. sicut, i. q. 1. potissimum quod ad characterem pertinet, nõ autè quod pertinet ad executionem. can. præter hoc, §. porro, 2. 2. dist. c. si qui a simoniaci, 1. q. 1. Quamobrem & ordinatio facta per hæreticos, iteranda nõ est, sed virtus sacramenti dabitur per manus impositionem, & suppletur, *can. præter hoc, §. de malis, 3. 2. dist. c. si fiat autem nõ seruata forma ecclesiastica concedatur ab his sacramenta, virtute eorum omnino. c. hi qui, §. sed norandum, i. q. 1. Legitimi sacramentorum ministri illi, qui parochiis præfati sunt, vbi de gentibus danda: alii minime generali iure. c. inter dicimus, 1. 6. q. 1. c. 2. & 3. de paroch. c. 1. de sepultur. c. omnis cuiusque, de penitent. in 6. Et saltem presbyteri esse debent, c. presbyteri qui, de consec. dist. 1. qui baptisimus, eucharistiam, confirmatio, & extremã adhibent vñctionem, & penitentiam, & qui matrimonium benedicunt, *Hofst. in Sum. de sacrament. non iteram, §. qui possit conferre. at qui confirmat & ordinat, Episcopus. c. vni. §. 4. c. feraculis, de sac. vñcti. ¶ Sacramenta ¶ omnia tribus, perficiuntur, videlicet rebus, tanquam materia: verbis, tanquam forma: & persona ministri conferentis sacramentum, cū intentione faciendi, quod facit ecclesia. Tria sacramenta, baptisimus, confirmatio, & ordo, characterem, id est, spirituale quoddam signum a cereris distinctum, imprimunt in anima indelebile, vnde in eadem persona non iterantur: reliqua quatuor characterem nõ imprimunt, & iterationem admittunt. *vide de his concil. Florent. sub Eugenio, 4. pontif. Max.*****

De Baptismo, Cap. 4.

Lib. 3. Decreta. tit. 4. *Vniuersi Rationales*

- 1 *Baptisimus ianna sacramentorum aliorum, & quid, & efficacia eius.*
- 2 *Differentia huius sacramenti ab aliis baptisimis Diui Ioannis & aliorum: & de speciebus baptisimi.*
- 3 *Quæ concurrunt in forma Baptisimi aqua.*
- 4 *Quæ aqua interuenire debeat.*
- 5 *Vt aqua per formam verborum ex Spiritu Sancto. Item. nu. 8. 9.*
- 6 *Quare potius hoc sacramentum regenerationis, aquam quam aliam materiam habet: & de figuris legis præcedentibus baptisimum hunc.*
- 7 *Credendum Ethnicis expiari aqua crimina posse.*
- 8 *De ceremoniis adhibitis baptisimo, & de earum antiquitate: & de Anadocho sine patre Iustitiam.*
- 9 *Quomodo, & quæ persona consideranda sunt in baptisimo. Et num hæretici baptisari possint.*
- 10 *Baptisatus quis arena.*
- 11 *De baptisato puero a pueris.*
- 12 *Baptisati desiderant Turca a sacerdotibus Christianis ob corporis salutem.*
- 13 *Non esse rebaptisandum, & penam rebaptisantium.*
- 14 *Baptisatus pueri.*
- 15 *Tempora baptisimi: Adultorum solemnitas.*
- 16 *Qui possint esse patres Iustitiam, & quibus prohibetur, & quot possint esse.*
- 17 *Fines, & efficacia baptisimi.*
- 18 *Hæretes vitanda in baptisimi materia.*

Primum omnium sacramentorum, est baptisimus: veluti ¶ ianna & fundamentum aliorum, & Christianismi, c. veniens, de presbyte. non baptis. ministr. c. cum itaque, de consecrat. dist. 4. quorenatalimur Deo, & vitam nouam habimus, *D. Ioan. euangel. c. 3.* sine quo vitam ad ipsi eternam nõ possumus, c. firmissime, & c. filius, de consec. dist. 4. *D. Mat. h. c. fina. c. firmissime, 15. q. 1. c. maior. c. de baptis. nec alia sacramenta incipere, c. si quis per ignorantiam, 1. q. 1. in sacramento quippe baptisimatis baptisatus in embrũ Christiani sit, c. quia passus est, de consec. dist. 2. & c. ad hoc, de consec. dist. 4. Et ideo tunc originale, venialeque peccatum, per baptisimum adimitur, *ca. regeneratio, & c. sine patris, de com. dist. 4. ¶ Baptisimus ¶ autem**